

תפסיר רס"ג

וְאֶת-שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמְרוּ אֲנִי

יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: גְּבַר מִן אַמִּיהַ

וּמִן אֲבוֹהַי תִּהְיוּ דְחָלִין. וַיֵּת יוֹמֵי

שְׁבִיעֵי יְדֵי תִשְׁרוּן. אֲנִי יי אֱלֹהֵיכֶם:

אֵל-תִּפְנוּ אֵל-הָאֱלֹהִים

וְאֱלֹהֵי מִסְכָּה לֹא תַעֲשׂוּ

לְכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

לֹא תִתְפַּנּוּן בְּתַר טְעוֹן. וְדַחְלוֹן דְּמִתְכָּא. לֹא תַעֲבִדוּן לְכוּן. אֲנִי יי

אֱלֹהֵיכֶם: וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה

לְרִצְוֹנְכֶם תִּזְבְּחוּ: וְאֵרִי תִפְסוּן. נִכְסֵי קוּדְשֵׁי קָדִים יי:

לְרַעוּא לְכוּן תִּפְסוּנִיה: בְּיוֹם זֶבְחֵכֶם יֹאכַל וּמִמַּחֲרַת

ואחפצו סבותי. אנא אללה רבכם אגאזיכם כירא: ד) לא תולו אלי אלאותאן. ומעבודאת מסבוכה. לא תצנעו לכם. אנא אללה רבכם אלואחד: ה) ואדא דבחתם דבח סלאמה ללה. פעלי מא ירתציא מנכם אדבחות: ו) אן יפון יוכל פי יום דבחתכם ומן

— כס"י —

לעשותן אלהות: לא תעשו לכם. לא תעשו לאחרים ולא אחרים לכם. ואם תאמר לא תעשו לעצמכם אבל אחרים עושין לכם, הרי כבר נאמר (שמות כ ג) לא יהיה לך, לא שלך ולא שלאחרים: כ וכי תזבחו וגוי. לא נאמרה פרשה זו אלא ללמד שלא תהא זבחתן אלא על מנת להאכל בתוך הזמן הזה, שאם לקבוע להם זמן אכילה, הרי כבר נאמר (ויקרא ז טו) ואם נדר או נדבה זבח קרבנו וגוי: לרצונכם תזבחו. תחלת זבחתו תהא על מנת נחת רוח שיהא לכם לרצון, שאם תחשבו עליו מחשבת פסול לא ירצה עליכם לפני: לרצונכם. 6 פיימיניט [פיוס]. זהו לפי פשוטו. ורבותינו למדו (מולין יג 6) מכאן למתעסק בקדשים שפסול, שצריך שיתפנו לשחוט: ו ביום זבחכם יאכל. כשתזבחוהו, תשחטוהו על מנת לאכלו בזמן

אמו ואביו תיראו. כאן הקדים אם לאב, לפי שגלוי לפניו שהבן ירא את אביו יותר מאמו, ובכבוד הקדים אב לאם, לפי שגלוי לפניו שהבן מכבד את אמו יותר מאביו, מפני שמשדלתו בדברים: ואת שבתתי תשמרו. סמך שמירת שבת למורא אב, לומר אף על פי שהזהרתיך על מורא אב, אם יאמר לך חלל את השבת אל תשמע לו, וכן בשאר כל המצות: אני ה' אלהיכם. אתה ואביר חזבים בכבודי, לפיכך לא תשמע לו לבטל את דברי. איזהו מורא, לא ישב במקומו ולא ידבר במקומו ולא יסתור את דבריו. ואיזהו כבוד, מאכיל ומשקה, מלביש ומנעיל, מכניס ומוציא: ד אל תפנו אל האלילים. לעבדם. אלילים לשון אל, כלא הוא חשוב: ואלהי מסכה. תחלתן אלילים הם, ואם אתה פונה אחריהם, סופך

תפסיר רס"ג

ג'ד. ופוא בקי אלי' אליום
אלת'אלת'. פליחרק באלנאר: ז)
ואן אפל מנה שי פי אליום
אלת'אלת'. פהו כאלאכ'ס לא
יקבל: ח) ואפלה פקד חמל
וזרה. לפיא בדיל קדס אללה.
וינקטע דיאלך אלאנסאן מן
בין קומה: ט) ואדא חצדפתם
זרע בלאדכם. פלא תסתקן
טרה' ציעתך פתחצדהא.
ולקוט זרעך פלא תלקטה:
י) וכרמך פלא תמושה. ומפרוט

והנותר עד-יום השלישי
באש ישרף: ביומא דיתנבים.
יתאכיל וביומא דבתרוהי. ודישתאר
עד יומא תליתאה. בנורא יתוקד:
וואם האכל יאכל ביום
השלישי פגול הוא לא
ירצה: ואם. אתאכלא יתאכיל ביומא
תליתאה. מרחק הוא לא יהי לרעוא:
וואכליו עונו ישא בי-את-

קדש יהוה חלל ונכרתה הנפש ההוא מעמיה:
ודיכליניה חוביה יקביל. ארי ית קודשא די אחיל. וישתיצי. אנשא
ההוא מעמיה: ט ובקצרכם את-קציר ארצכם לא
תכלה פאת שדך לקצר ולקט קצירך לא
תלקט: ובמחצדכון ית חצרא דארעכון. לא תשיצי. פתא דחקלך
למחצד. ולקטא דחצדך לא תלקיט: ז וכרמך לא תעולל

— רש"י —

בנותר גמור הכתוב מדבר ואינו עגוש פרת
על הנשחט חוץ למקומו שפבר מיעטו
הכתוב. וזהו בנותר גמור מדבר. ובמסכת
פרייתות (כ ט) למדוהו מגזרה שוה: ט לא
תכלה פאת שדך. שנייח פאה בסוף
שדהו: ולקט קצירך. שבלים הנושרים
בשעת קצירה אחת או שתיים, אבל שלש
אינן לקט: י לא תעולל. לא תטל עוללות
שבה ודון נפרות. איזהו עוללות כל שאין לה

שקבעתי לכם פבר: ז ואם האכל יאכל וגוי.
אם אינו ענין לחוץ לזמנו, שהרי פבר נאמר
(ויקרא ז יח) ואם האכל יאכל מבשר זבח
שלמינו וגוי, תנהו ענין לחוץ למקומו. יכול
זהו חייבין פרת על אכילתו, תלמוד לומר
(ט) והנפש האכלת ממנו עונה תשא. ממנו
ולא מחברו, יצא הנשחט במחשבת חוץ
למקומו: פגול. מתועב, כמו (ישעי סו ז)
ומרק פגולים פליהם: ח ואכליו עונו ישא.

וזלק הדקדוק: ה בי-את קדש י"י חלל. תיבת כי במקף לא בתביר בכל ספרי תימן וכ"כ ר"מ
לונזאנו ז"ל:

תפסיר רס"ג

פרמך פלא תלקטה. בל
 אתרפהא לאלציעוף ואלג'ריב.
 אנא אללה רבכם אגאזיכם
 כירא: יא) לא תסרקו. ולא
 יגחד ולא ינפת' כל אמר
 בצאחבה: יב) ולא תחלפו
 באסמי באטלא. פאנד
 אדיא בדלת אסם רבד.
 אנא אללה אלמעאקב:
 יג) לא תג'שם צאחבך ולא
 תג'צ'בה. ולא תבית אגרה'
 אלאגיר. ענדך אלי' אלג'דאה:

וּפְרַט פְּרִמְךָ לֹא תִלְקֹט
 לְעֵנִי וְלִגְר' תִּעֲזֹב אֹתָם אֲנִי
 יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: וְכִרְמֶךָ לֹא
 תִעְלִיל. וְנִתְרָא דְכִרְמֶךָ לֹא תִלְקִיט.
 לְעֵנֵי וְלִגְיֹרֵי תִשְׁבֹּק יְתֵהוֹן. אֲנִי יי
 אֱלֹהֵיכֶן: ספרי תימן לֹא תִגְנְבוּ
 וְלֹא תִכְחָשׁוּ: וְלֹא תִשְׁקְרוּ
 אִישׁ בְּעַמִּיתוֹ: לֹא תִגְנְבוּן. וְלֹא
 תִכְדְּבוּן וְלֹא תִשְׁקְרוּן אֲנִשׁ בְּחִבְרִיה: יב
 לִשְׁקֹר וְחִלְלַת אֶת־שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה: וְלֹא
 תִשְׁתַּבְּעוּן בְּשֵׁם לְשִׁקְרָא. וְתַחֲלִיל יְת שְׁמָא דְאֱלֹהֶךָ אֲנִי יי:
 לֹא־תַעֲשֶׂךָ אֶת־רַעְךָ וְלֹא תִגְזֹל לֹא־תִלְוִין
 פְּעֻלַּת שְׂכִיר אֶתְךָ עַד־בְּקָר: לֹא תַעֲשׂוּק יְת חִבְרֶךָ
 וְלֹא תִינּוֹס. לֹא תְבִית. אֲגָרָא דְאֲגִירָא. לְוֹתְךָ עַד צַפְרָא:

— כס"י —

ונשבע על שקר, ישלם קרן וחומש. למדנו
 עונש, אזהרה מנין, תלמוד לומר ולא
 תשקרו: לא תגנבו ולא תכחשו ולא
 תשקרו ולא תשבעו. אם גנבת, סופך
 לכחש, סופך לשקר, סופך להשבע לשקר:
 יז ולא תשבעו בשמי. למה נאמר, לפי
 שנאמר (שמות כ ז) לא תשא את שם ה'
 אלהיך לשוא, יכול לא יהא חיוב אלא על שם
 המיוחד, מנין לרבות כל הכנויין, תלמוד
 לומר ולא תשבעו בשמי לשקר, כל שם שיש
 לי: יג לא תעשק. זה הכובש שכר שכיר:
 לא תלזין. לשון נקבה מוסב על הפעלה:

לא כתף ולא נטף ופרט פרמך. גרגרי
 ענבים הנושרים בשעת בציירה: אני ה'
 אלהיכם. דין להפרע ואיני גובה מכם אלא
 נפשות, שנאמר (משלי כג כג) אל תגזל דל וגוי
 כי ה' זריב ריבם וגוי: יא לא תגנבו. אזהרה
 לגונב ממון, אבל לא תגנוב (שמות כ יג)
 שבעשרת הדברות, אזהרה לגונב נפשות,
 דבר הלמד מענינו, דבר שחיבין עליו מיתת
 בית דין: ולא תכחשו. לפי שנאמר
 (ויקרא כ כג) וכחש בה, משלם קרן וחומש.
 למדנו עונש, אזהרה מנין, תלמוד לומר ולא
 תכחשו: ולא תשקרו. לפי שנאמר (ס)

תפסיר רס"ג

(יד) לא תשתם אצמא. ובין ידי אצמא. לא תצויר מעת'רא. וכף רבך אנא אללה אלמעאקב: טו) לא תצנעו גורא פי אלחכם. ולא תחאבון פקירא. ולא תבתהגון גלילא. בל אחכם פי מא בין קומך באלעדל: טז) לא תמץ מאהל'א

י' לא-תקלל חרש ולפני עור לא תתן מכשל ויראת מאלהיך אני יהוה: לא תלוט דלא שמע. וקדם דלא חזי. לא תשים תקלא. ותדחל מאלהך אנא יי: לא- (שני) (חמישי כשהן עחוברות) טז

תעשו עול במשפט לא תשא פני-דל ולא תהדר פני גדול בצדק תשפט עמיתך: לא תעבדון שקר בדין. לא תסב אפי מספינא. ולא תהדר אפי רבא. בקושטא תדיניה לחברך: טז לא תלך רכיל בעמיה

— כ"י —

לפיכך נאמר בו ויראת מאלהיך המכיר מחשבותיך. וכן כל דבר המסור ללב שלאדם העושהו ואין שאר הבריות מכירות בו. נאמר בו ויראת מאלהיך: טו לא תעשו עול במשפט. מלמד שהדין המקלקל את הדין קרוי עול, שנאוי ומשקץ, חרם ותועבה. שהעול קרוי תועבה, שנאמר (דברים כ"ט) כי תועבת ה' יוגי כל עשה עול, והתועבה קרויה שקץ וחרם, שנאמר (ס"ז כו) ולא תביא תועבה אל ביתך והיית חרם כמוהו שקץ תשקצנו וגי: לא תשא פני דל. שלא תאמר עני הוא זה והעשיר חייב לפרנסו, אזכנו בדין, ונמצא מתפרנס בנקיות: ולא תהדר פני גדול. שלא תאמר עשיר הוא זה בן גדולים הוא זה, היאך אבישנו ואראך בבשתו, עונש יש בדבר, לכך נאמר ולא תהדר פני גדול: בצדק תשפט עמיתך. כמשמעו. דבר אחר הוי דן את חברך לכף זכות: טז לא תלך רכיל. אני אומר על שם

עד בקר. בשכיר יום הכתוב מדבר, שיציאתו משקעה החמה, לפיכך זמן גבוי שכרו כל הלילה. ובמקום אחר הוא אומר (דברים כ"ט) ולא תבוא עליו השמש, מדבר בשכיר לילה, שהשלמת פעלתו משיעלה עמוד השחר, לפיכך זמן גבוי שכרו כל היום. לפי שנתנה תורה זמן לבעל הבית עונה לבקש מעות: י' לא תקלל חרש. אין לי אלא חרש, מנין לרבות כל אדם, תלמוד לומר (שמות כ"ז) בעמך לא תאר, אם כן למה נאמר חרש, מה חרש מיוחד שהוא בחיים אף כל שהוא בחיים, יצא המות שאינו בחיים: ולפני עור לא תתן מכשל. לפני הסומא בדבר לא תתן עצה שאינה הוגנת לו, אל תאמר מכור שדך וקח לך חמור, ואתה עוקף עליו ונוטלה המנוה: ויראת מאלהיך. לפי שהדבר הזה אינו מסור לבריות לידע אם דעתו שלזה לטובה או לרעה, ויכול להשמט ולומר לטובה נתפונתי

תפסיר רס"ג

לֹא תַעֲמֹד עַל-דָּם רֵעֶךָ
 אֲנִי יְהוָה: לֹא תִיכּוֹל קוֹרְצִין
 בְּעַמֶּךָ. לֹא תִקּוּם עַל דַּמָּא דְחִבְרֶךָ. אֲנִי
 יי: לֹא-תִשָּׂא אֶת-אֲחִיךָ
 בְּלִבְבְּךָ הוֹכַח תּוֹכִיחַ אֶת-

בְּקוֹמְךָ. וְלֹא תִקּוּם עַל־י דָּם
 צִאחֶבְךָ. אֲנִי אֱלֹהִים אֱלֹמְעֵאקֹב:
 (ז) לֹא תִשָּׂא אֶת־י פִי קִלְבְּךָ. בַּל
 עֲצִיבָה וְעֲצִיבָה. וְלֹא תִחַמְלַ עֲנָה
 וְזָרָא: יח) לֹא תִנְקָם וְלֹא תִחַקֵּךְ
 עַל־י קוֹמְךָ. וְאִחֶבְךָ לְצִאחֶבְךָ

עֲמִיתֶךָ וְלֹא-תִשָּׂא עָלָיו חֲטָא: לֹא תִשָּׂא יָת אַחֲוֶךָ
 בְּלִבְבְּךָ. אִוְכַחַ תּוֹכַח יָת חִבְרֶךָ. וְלֹא תִקְבִּיל עַל דִּילִיָּה חוֹבָא:
 לֹא-תִקָּם וְלֹא תִטֹּר אֶת-בְּנֵי עַמֶּךָ וְאִחֶבְךָ
 לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ אֲנִי יְהוָה: לֹא תִקּוּם וְלֹא תִטֹּר דְּבִבּוֹ לְבֵנֵי עַמֶּךָ.

— רס"י —

בִּי מִלְכָּא (צרכות כח ט). נִרְאָה בְּעֵינֵי שְׁהִיָּה
 מִשְׁפָּטִים לְאִכּוֹל בְּבֵית הַמִּקְבֵּל דְּבִרְיָהֶם שׁוּם
 הַלְעֵטָה, וְהוּא גָמַר חוּזָק, שְׂדִבְרֵיו מְקִימִים
 וְעֵמִידִם עַל הָאֲמָת, וְאוֹתָהּ הַלְעֵטָה נְקִרָאת
 אֲכִילַת קְרָצִין, לְשׁוֹן קוֹרֵץ בְּעֵינָיו (מסלי ו יג),
 שְׂכַן דְּרָף פֶּל הוֹלְכֵי רְכִיל לְקֹרֵץ בְּעֵינֵיהֶם
 וְלְרִמּוֹז דְּבִרֵי רְכִילוֹתָן, שְׂלֵא יְבִינוּ שְׂאָר
 הַשׁוֹמְעִים: לֹא תַעֲמֹד עַל דָּם רֵעֶךָ. לְרֵאוֹת
 בְּמִיתָתוֹ וְאִתָּהּ יִכּוֹל לְהַצִּילוֹ, כְּגוֹן טוֹבַע
 בְּנֵהָר, וְחִזָּה אוֹ לְסָטִים בְּאִים עַל־יו: אֲנִי ה'.
 נִאֲמָן לְשִׁלְּם שְׂכָר, וְנִאֲמָן לְהַפְרֵעַ: י' וְלֹא
 תִשָּׂא עָלָיו חֲטָא. לֹא תִלְבִּין אֶת פְּנֵי
 בְּרַבִּים: י"ח לֹא תִקָּם. אֲמַר לוֹ הַשְּׂאִילָנִי
 מִגְּלָף. אֲמַר לוֹ לֹא. לְמַחַר אֲמַר לוֹ הַשְּׂאִילָנִי
 קְרָדְמָךְ. אֲמַר לוֹ אֲנִי מִשְׂאִילָךְ כְּדָרְךָ שְׂלֵא
 הַשְּׂאִילָתְנִי, זוֹ הִיא נְקִימָה, וְאִיזוֹ הִיא נְטִירָה,
 אֲמַר לוֹ הַשְּׂאִילָנִי קְרָדְמָךְ. אֲמַר לוֹ לֹא.
 לְמַחַר אֲמַר לוֹ הַשְּׂאִילָנִי מִגְּלָף. אֲמַר לוֹ הֵא
 לָךְ וְאֲנִי כְּמוֹתָךְ, שְׂלֵא הַשְּׂאִילָתְנִי. זוֹ הִיא
 נְטִירָה, שְׁנוֹטֵר הָאִיבָה בְּלִבּוֹ אֵף עַל פִּי שְׂאִינוֹ
 נִקָּם: וְאִחֶבְךָ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ. אֲמַר רַבִּי

שְׂכָל מְשֻׁלְּחֵי מְדִינִים וּמְסַפְרֵי לְשׁוֹן הַרַע
 הוֹלְכִים בְּבֵתֵי רַעִיָּהֶם לְרַגֵּל מַה יִּרְאוּ רַע אוֹ
 מַה יִּשְׁמַעוּ רַע לְסַפֵּר בְּשׁוֹק, נְקִרָאִים הוֹלְכֵי
 רְכִיל, הוֹלְכֵי רְגִילָה אֶשְׁפִּימִי"ט צלע"ז [רגול].
 וְרֵאָיָה לְדְבָרֵי, שְׂלֵא מְצִינוּ רְכִילוֹת שְׂאִין
 כְּתוּב בַּלְשׁוֹן הַלִּיכָה לֹא תִלַּךְ רְכִיל, הוֹלְכֵי
 רְכִיל נְחֻשֶׁת וּבְרָזֶל (וימיכ ו כח), וְשְׂאָר לְשׁוֹן
 הַרַע אִין כְּתוּב בּוֹ הַלִּיכָה מְלִשְׁנֵי בְּסִתֵּר
 רַעֲהוּ (תְּכֵלֵס ק"ח ט), לְשׁוֹן רְמִיָּה (ש"ס ק"ג ט).
 לְשׁוֹן מְדַבְּרַת גְּדוּלוֹת (ש"ס י"ז ד), לְכַף אֲנִי
 אוֹמֵר שְׂלִשׁוֹן רְכִיל לְשׁוֹן הוֹלָף וּמְרַגֵּל,
 שְׂהַב"ף נְחֻלְפַת בְּגִימ"ל, שְׂכָל הָאוֹתִיּוֹת
 שְׂמוּצֵאִיָּהֶם מִמְּקוֹם אֶחָד מִתְּחַלְּפוֹת זוֹ בְּזוֹ,
 בִּי"ת בְּפ"א וּבְנִי"ו, גִּימ"ל בְּפ"ף וְקו"ף, נו"ן
 בְּלמ"ד, וְרִי"ש וְז"ן בְּצד"י וְכֵן (ש"צ י"ט כח)
 וְרַגֵּל בְּעֵבֶדְךָ, רַגֵּל בְּמִרְמָה לֹמֵר עַל־י רַעֲהוּ,
 וְכֵן (תְּכֵלֵס טו ג) לֹא רַגֵּל עַל לְשׁוֹנוֹ, וְכֵן רוֹכֵל
 הַסּוֹחֵר וּמְרַגֵּל אַחַר כָּל סְחוּרָה, וְכָל הַמוֹכֵר
 בְּשָׂמִים לְהַתְקַשֵּׁט בָּהֶם הַנְּשִׂים, עַל שֵׁם
 שְׂמַחֲזוֹר תְּמִיד בְּעִירוֹת נְקִרָא רוֹכֵל, לְשׁוֹן
 רוֹגֵל, וְתַרְגוּמוֹ לֹא תִיכּוֹל קְרָצִין, כְּמוֹ (דִּינֵאל ג ט)
 וְאִכּוֹל קְרָצִיָּהוֹן דִּי יְהוּדִיָּא, אֲכֵל בֵּיהּ קְרָצָא

תפסיר רס"ג

מתיל נפסד. אנא אללה
אגאזיד כירא: יט) רסומי
פאחפצ'יהא. בהאימד לא
תנזוהא מן נועין. וציאעד לא
תזרעהא מן נועין. ותזוב מן
נועין מלחמין. לא יעלו עליך:
כ) ואי רגל ציאגע אמראה
מציאגעה' אנסאל. והי אמה
מכטובה לאי רגל פאן. ופדא
לם תפדא. ועתקאה לם ידפע

ותרחמיה לחברך פותך: אנא יי:

את-חקתי

טלויטער בספרי
טיטן

תשמרו בהמתך לא-
תרביע בלאים שדך לא-
תזרע בלאים ובגד בלאים
שעטנו לא יעלה עליך: ית
קימי תטרון. בערך לא תרביב עירובין.
חקלך לא תזרע עירובין. ולבוש עירובין

שעטניא. לא יסק עלך: ב ואיש כי-ישכב את-אשה
שכבת-זרע והוא שפחה נחרפת לאיש
והפדה לא נפדתה או חפשה לא נתן-לה
בקרת תהיה לא יומתו כי-לא חפשה:
וגבר. ארי ישכוב ית אתתא שכבת זרעא. והיא אמא אחידא לגבר.

— כ"י —

שחציה שפחה וחציה בת חורין המאורסת
לעבד עברי שמתר בשפחה. הכתוב מדבר:
והפדה לא נפדתה. פדויה ואינה פדויה
וסתם פדיון בכסף: או חפשה. בשטר:
בקרת תהיה. היא לוקה ולא הוא. יש על בית
דין לבקר את הדבר שלא לחיבה (י"ג: לחיבו)
מיתה: כי לא חפשה. ואין קדושיה קדושין
גמורין. ורבותינו למדו מכאן שמי שהוא
במלקות יחא בקריאה. שהדינים המלקין
קורין על הלוקה (דברים כח נח, נט) אם לא
תשמר לעשות וגוי והפלא ה' את מכותך וגוי:
כי לא חפשה. לפיכך אין חיב עליה מיתה.
שאין קדושיה קדושין. הא אם חפשה,
קדושיה קדושין וחיב מיתה:

עקיבא זה כלל גדול בתורה: יט את חקתי
תשמרו. ואלו הן בהמתך לא תרביע בלאים
וגוי חקים אלו גזרות מלך שאין טעם לדבר:
ובגד בלאים. למה נאמר, לפי שנאמר לא
תלבש שעטנו צמר ופשתים יחדו (דבר כג יב).
יכול לא ילבש גיזי צמר ואניצי פשתן.
תלמוד לומר בגד. מניין לרבות הלכדים.
תלמוד לומר שעטנו, דבר שהוא שוע טווי
ונזו. ואומר אני נזו לשון דבר הנמלל ושזור
זה עם זה לחברו, מיסטי"י זלע"ז [לערבב].
כמו (מועד קטן יב ז) חזין לנאזי דאית בהון.
שאנו מפרשין לשון כמוש פליסטי"ס. ולשון
שעטנו פרש מנחם, מחברת צמר ופשתים:
כ נחרפת לאיש. מיועדת ומיוחדת לאיש.
ואיני ידע לו דמיון במקרא. ובשפחה כנענית

תפסיר רס"ג

אליהא. פֿלֿתֿכֿון מֿחֿדוּדָה. וְלֹא יִקְתָּלֵא אָדָם לִם תִּעֲתֶק; (כא) פֿלֿיֵאת בִּקְרֵבֵאנָה לָלֵה. אֱלִי בֵאב כִּבֵּא אֶלְמֹחֲצִיר. כִּבְשֵׂא לִקְרֵבֵאן אֱלֵאתִים; (כב) פֿיסִתְגִּיפֵר עֵנָה אֱלֵאמֵאם בִּין יָדֵי אֱלֵלָה. עַן כִּטְיִיתָה אֱלֵדִי אֶכְטֵא. פֿיגִפֵּר לֵה דֵאֱלֵד; (כג) וְמֵדִ תִּדְכִּלֹּן אֱלִי אֱלֵבֵלֵד. פֿתְגִרְסֹן פֿל שִׁגֵר מִטַּעַם. פֿתְחִדְמוּ תִמְרָה תַחֲרִימֵא. תִלֵּאתִ סִנִּין. יִפֿון עֲלֵיכֶם מִחֲדָמֵא לֹא יוֹפֵל; (כד) וְפִי אֱלֵסְנָה אֱלֵדֵאבְעָה. יִפֿון גְּמִיעַ תִּמְרָה. מִקְדָּסֵא

וְאֶת־פִּרְקָא לֹא אֶת־פְּרִיקַת בְּכֶסֶף־א. או חירותא לֹא אֶת־יְהִיבַת לֵה בִשְׁטֵר. בְּקוֹרְתָא תְּהִי בֵה. לֹא יִמּוֹתוּן אָרִי לֹא אֶת־חֲרָרַת: כֹּא וְהֵבִיא אֶת־אֲשָׁמוֹ לִיהוָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֵיל אֲשָׁם: וְיִיתִי יְת אֲשָׁמִיָּה לְקֹדֶם יי. לִתְרַע מִשְׁכַּן זִמְנָא. דְּכָרֵא לֵאשְׁמָא: כֹּב וְכִפֹּר עָלָיו הִכִּיֵּן בְּאֵיל הָאֲשָׁם לִפְנֵי יְהוָה עַל־חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְנִסְלַח לוֹ מִחַטָּאתוֹ

אֲשֶׁר חָטָא: וְיִכְפֹּר עֲלוּהֵי כֹהֲנָא. בְּדְכָרֵא דֵאשְׁמָא קֹדֶם יי. עַל

חֹבְתִיָּה דְחָב. וְיִשְׁתַּבֵּיך לִיָּה. מִחֹבְתִיָּה דְחָב: פ * ❀ דְּרֵבִיעֵי ❀ בְּסִפְרֵי תִיּוֹן ❀
 (שלישי) כֹּג וְכִי־תִבְאוּ אֶל־הָאָרֶץ וְנִטְעַתֶם כָּל־עֵץ מֵאֲכָל וְעֲרַלְתֶם עֲרַלְתוֹ אֶת־פְּרִיו שְׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֲרָלִים לֹא יֵאָכֵל: וְאָרִי תִיעֲלוּן לְאָרְעָא. וְתִצְבוּן כָּל אֵילָן דְּמִיכֵל. וְתִרְחֲקוּן רַחֲקָא יְת אַבִּיָּה. תִּלְת שָׁנִין. יְהִי לְכוּן מְרַחֵק לְאֶבְדָּא לֹא יִתְאָכֵל: כֹּד וּבְשָׁנָה הָרְבִיעִת יִהְיֶה כָּל־פְּרִיו קֹדֶשׁ הַלְוִלִים לִיהוָה:

יש גורסים כאן שיש כשהו בחזקת מיוחדות

— כס"י —

עֲרָלִים. מֵאִמְתִּי מוֹנָה לוֹ מִשְׁעַת נְטִיעָתוֹ. יְכוּל אִם הִצְנִיעוּ, לְאַחַר שְׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה מִתָּר, תִּלְמוּד לֹמַר יִהְיֶה, בְּהִנְיָתוֹ יִהְיֶה: כֹּד יִהְיֶה כָּל פְּרִיו קֹדֶשׁ. כִּמְעֵשֶׁר שְׁנֵי כֹּג וְנִסְלַח לוֹ מִחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא. לְרַבּוֹת אֶת הַמְּזִיד כְּשׁוֹגֵג: כֹּג וְעֲרַלְתֶם עֲרַלְתוֹ. וְאֲטַמְתֶם אֲטִמְתוֹ, יִהְיֶה אָטוּם וְנִסְתָּם מִלִּיקְנוֹת מִמֶּנּוּ: שְׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם

תפסיר דס"ג

מִוֹהֵלָא לְלֵה: כַּה) וְפִי אֶלְסֵנָה
אֶלְכִימָסָה. תֹּאכְלוּ תִמְרָה.
פֶּאנִי אֵלְלָה רַבְכֶּם אֲזִיד לָכֶם פִּי
גִּילְתָּה: כֹּו) לֹא תֹאכְלוּ עֲלֵי
אֲלֵדָם. לֹא תִתְטִיְרוּ וְלֹא
תִתְפַּאנְלוּ: כֹּז) וְלֹא תַחֲדִקוּ
בְּזֹאֲיָא רוֹסְכֶם. וְלֹא תִסְתַּאֲצֵל
וְזֹאֲיָא לַחֲיִתְדִ: כַּח) וְכִדְשָׂא עֲלֵי
מִיִּית. לֹא תִגְעֵלוּ פִי אַבְדָּאנְכֶם.

וּבִשְׁתָּא רַבִּיעִיתָא. יְהִי כָּל אַבִּיָּה. קוֹדֶשׁ
תּוֹשְׁבָחָן קָדֶם יִי: כַּה) וּבִשְׁנֵה
הַחֲמִישִׁתַּת תֹּאכְלוּ אֶת־פְּרִיֹו
לְהוֹסִיף לָכֶם תְּבוֹאָתוֹ אֲנִי
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: וּבִשְׁתָּא
חֲמִישִׁיתָא. תִּיכְלוֹן יֵת אַבִּיָּה. לְאוֹסְפָא
לְכוֹן עַל־לִתִּיהָ. אֲנָא יִי אֱלֹהֵכוֹן: כֹּז) לֹא

תֹּאכְלוּ עַל־הַדָּם לֹא תִנְחֲשׁוּ וְלֹא תִעֲזֹנְנוּ: לֹא
תִיכְלוֹן עַל דְּמָא. לֹא תִנְחֲשׁוּן וְלֹא תִעֲזֹנוּ: כֹּז) לֹא תִקְפוּ פֶּאֶת
רֵאשֵׁיכֶם וְלֹא תִשְׁחִית אֶת פֶּאֶת זְקֵנְדִ: לֹא תִקְפוּן.
פֶּתָא דִּרִישְׁכוֹן. וְלֹא תַחֲבִיל. יֵת פֶּתָא דִּדְקֵנְדִ: כַּח) וְשִׁרְט לְנֶפֶשׁ
לֹא תִתְנוּ בְּבִשְׂרֵכֶם וּכְתַבְתָּ קַעֲקַע לֹא תִתְנוּ

— כַּסִּי —

וְאִזְהֵרָה לְאוֹכֵל מִבְּהֵמַת חֲלִין טָרִם שְׁתַּצָּא
נִפְשָׁה, וְעוֹד הִרְבֵּה: לֹא תִנְחֲשׁוּ. כְּגוֹן אֵלוּ
הַמִּנְחָשִׁין בְּחֻלְדָּה וּבְעוֹפוֹת, פִּתּוּ נִפְלָה מִפִּיו,
צְבִי הַפְּסִיקוּ בְּדִרְךָ: וְלֹא תִעֲזֹנְנוּ. לְשׁוֹן
עוֹנוֹת וְשַׁעוֹת, שְׂאוּמֵר יוֹם פְּלוּנִי יָפָה
לְהַתְחִיל מִלְּאֲכָה, שַׁעָה פְּלוּנִית קִשָּׁה לְצֵאתָ:
כֹּז) לֹא תִקְפוּ פֶּאֶת רֵאשֵׁיכֶם. זֶה הַמְּשׁוּה
צִדְעִיו לְאַחֲרֵי אֲזוֹנוּ וּלְפִדְחָתוֹ, וְנִמְצָא הִקְפָּה
רֵאשׁוֹ עַגֵּל סְבִיב, שַׁעֵל אַחֲרֵי אֲזוֹנֵיו עֲקָרִי
שַׁעֵרוֹ לְמַעֲלָה מִצִּדְעֵיו הִרְבֵּה: פֶּאֶת זְקֵנְדִ.
סוֹף הַזְּקֵן וּגְבוּלָיו. וְהֵן חֲמֵשׁ שְׁתֵּים בְּכֹל לְחִי
וְלְחִי לְמַעֲלָה אֲצֵל הָרֵאשׁ שֶׁהוּא רַחֵב וְיֵשׁ בוֹ
שְׁתֵּי פְּאוֹת, וְאַחַת לְמַטָּה בְּסִטְרוֹ מְקוֹם חֲבוּר
שְׁנֵי הַלְחָיִים יַחַד: כַּח) וְשִׁרְט לְנֶפֶשׁ. כֵּן דִּרְכָן
שֶׁלְאַמּוֹרִיִּים לְהִיּוֹת מְשֻׁרְטִין בְּשֵׁרֶם בְּשִׁמַּת

שְׁכֵתוֹב בוֹ (ויקרא כז ט) וְכֹל מַעֲשֵׂר הָאָרֶץ וְגוֹי
קֹדֶשׁ לַה'. מִה מַעֲשֵׂר שְׁנֵי אֵינּוּ נֹאכֵל חוּץ
לְחֹמַת יְרוּשָׁלַיִם אֲלֵא בְּפִדְיוֹן, אִף זֶה כֵּן.
וְדָבָר זֶה הַלּוּלָם לַה' הוּא, שְׁנוֹשְׂאוֹ שֵׁם
לְשִׁבְחָה וְלַהֲלֵל לְשָׁמַיִם: כַּח) לְהוֹסִיף לָכֶם
תְּבוֹאָתוֹ. הַמְצָנָה הַזֹּאת שְׁתִּשְׁמְרוּ תַהֲיִה
לְהוֹסִיף לָכֶם תְּבוֹאָתוֹ, שְׁבִשְׁכָרָה אֲנִי מְבָרַךְ
לָכֶם פְּרוֹת הַנְּטִיעוֹת. הִיָּה רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר
דְּבָרָה תוֹרָה כְּנֶגֶד יֵצֵר הָרַע, שְׁלֵא יֵאמֵר
אָדָם הִרִי אַרְבַּע שָׁנִים אֲנִי מַצְטַעֵר בוֹ חֲנִם,
לְפִיכָף נֹאמֵר לְהוֹסִיף לָכֶם תְּבוֹאָתוֹ: אֲנִי ה'.
אֲנִי ה' הַמְּבַטֵּיחַ עַל כָּף וְנֹאמֵן לְשִׁמּוֹר
הַבְּטָחָתִי: כֹּז) לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם. לְהִרְבֵּה
פְּנִים נִדְרָשׁ בְּסִנְהֶדְרִין (סג ט) אִזְהֵרָה שְׁלֵא
יֵאכֵל מִבֶּשֶׂר קֹדְשִׁים לְפָנֵי זְרִיקַת דְּמַיִם.

תפסיר רס"ג

בְּכֶם אֲנִי יְהוָה: וְחָבּוּל עַל מִית.
 לֹא תִתְנֹן בְּבִשְׂרוֹכּוֹן. וְרוּשְׁמִין חֲרִיתִין.
 לֹא תִתְנֹן בְּכוֹן. אֲנִי יי: כֹּס אֵל-
 תַּחֲלִל אֶת-בְּרִיתְךָ לְהִזְנוֹתָהּ
 וְלֹא-תִזְנֶה הָאָרֶץ וּמִלֵּאָה
 הָאָרֶץ זִמָּה: לֹא תַחֲלִיל יֵת בְּרִיתְךָ
 לְאִטְעִיוֹתֶיהָ. וְלֹא תִטְעִי אֶרְעָא. וְתַתְּמְלִי
 אֶרְעָא עֵצַת חֲטִיין: לְ אֶת-שַׁבְּתֹתַי
 תִּשְׁמְרוּ וּמִקְדָּשֵׁי תִירָאוּ אֲנִי יְהוָה: יֵת יוֹמֵי שַׁבְּיָא
 דִּילֵי תִשְׁרוֹן. וּלְבֵית מִקְדָּשֵׁי תִהוֹן דְּחֲלִין. אֲנִי יי: לֹא אֵל-תִּפְנוּ
 אֵל-הָאֲבֹת וְאֵל-הַיְדֻעָנִים אֵל-תִּבְקְשׁוּ לְטַמְּאָה
 בְּהֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: לֹא תִתְפַּנּוֹן בְּתַר בְּדִין וּזְכוּרוּ.
 לֹא תִתְבָּעוֹן לְאִסְתַּאֲבָא בְּהוֹן. אֲנִי יי אֱלֹהֵיכֶם: לֹב מִפְּנֵי שִׁיבָה

וּפְתַאֲבַהּ וְשֵׁם. לֹא תִגְעֵלוּ
 פִּיכֶם. אֲנִי אֱלֹהֵי אֲלִמְעַאֲקָב:
 (כט) וְלֹא תִבְדִּיל אֲבַנְתֶּךָ
 לְאִלְפִגּוֹר. כֹּלֵא יִפְגַּר אֵהֵל
 אֲלֵאֲרִץ. פְּתַמְתְּלִי פְּוֹאֲחֶשׂא:
 (ל) סְבוּתֵי פְּאֲחַפְצִי וְהֵא. וּמִקְדָּסֵי
 פְּהַאֲבוּהָ. אֲנִי אֱלֹהֵי
 שְׂדֵפְתֵהֶמָּא: (לא) וְלֹא תִגְלוּ אֵלֵי
 אֲלִמְשַׁעוּדִין וְאֲלִעֲרֹאֲפִין. וְלֹא
 תִטְלַבּוּ אֵן תִּעְצוּנֵי בְּהָא. אֲנִי
 אֱלֹהֵי רַבְּכֶם עֵאלֵם אֲלִגִּיב:

— רש"י —

תִּירָאוּ. לֹא יִכְנַס בְּהַר הַבַּיִת לֹא בְּמִקְלוֹ וְלֹא
 בְּמִנְעֵלוֹ וּבְאִפּוֹנְדָתוֹ וּבְאִבְקָ שְׁעַל רִגְלָיו. וְאִפּ
 עַל פִּי שְׁאֵנֵי מוֹזֵהֵיכֶם עַל הַמִּקְדָּשׁ. אֶת
 שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמְרוּ אֵין בְּגִזְן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ
 דּוֹחָה שַׁבְּתֵי: לֹא אֵל תִּפְנוּ אֵל הָאֲבֹת.
 אֲזַהְרָה לְבַעַל אוֹב וְיִדְעוּנִי. בַּעַל אוֹב זֶה
 פִּיתוּם הַמְדַבֵּר מִשְׁחִיו. וְיִדְעוּנִי מְכַנְּסֵי עֵצִים
 חֲזִיהַ שְׁשֻׁמָּה יִדּוּעַ לְתוֹף פִּיו וְהַעֲצֵם מְדַבֵּר:
 אֵל תִּבְקְשׁוּ. לְהִיּוֹת עֲסוּקִים בָּם. שְׁאֵם
 תִּעֲסֻקוּ בָם אֶתֶם מִטְּמְאִין לְפָנַי וְאֲנִי מִתְעַב
 אֶתְכֶם: אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. דְּעוּ אֶת מִי אֶתֶם
 מְחַלְפִין בְּמִי: לֹב מִפְּנֵי שִׁיבָה תִקּוּם. יְכוּל

לְהֵם מֵת: וּכְתַבְתָּ קַעֲקַע. כְּתַב הַמִּקְדָּה
 וְשִׁקּוּעַ שְׁאֵינוּ נִמְחַק לְעוֹלָם שְׁמִקְעָקַעוּ בְּמַחַט
 וְהוּא מִשְׁחִיר לְעוֹלָם: קַעֲקַע. לְשׁוֹן (כַּמֵּד' כֹּה ד)
 וְהוֹקַע אוֹתָם, (שְׁמוּל' ז' כֹּה ו) וְהוֹקַעְנוּם.
 תּוֹחֲבִין עֵץ בְּאֲרֶץ וְתוֹלִין אוֹתָם עֲלֵיהֶם
 וְנִמְצְאוּ מְחֻקִּין וְתוֹחֲבִין בְּשִׁרְקַע, פּוֹרְטוּיִיט
 בְּלֵטִי [נְעוּץ]: כֹּס אֵל תַּחֲלִיל אֶת בְּרִיתְךָ
 לְהִזְנוֹתָהּ. בְּמוֹסַר בְּתוֹ פְּנוּיָה לְבִיאָה שְׁלֵא
 לְשֵׁם קְדוּשִׁין: וְלֹא תִזְנֶה הָאָרֶץ. אִם אֶתָּה
 עוֹשֶׂה כֵן הָאָרֶץ מוֹנָה אֶת פִּירוּתֶיהָ לְעִשׂוֹתָן
 בְּמִקּוּם אַחַר וְלֹא בְּאֲרֻצְכֶם. וְכֵן הוּא אוֹמֵר
 (יִרְמִי' ג' ג) וְיִמְנְעוּ רַבְבִּים וְגו': לְוּמִקְדָּשֵׁי

תפסיר רס"ג

(לב) מן בין ידי ד'ו אלשיבה פקם ואבתהג וגה אלשיד. וכף רבד אנא אללה: לג) ואדא ספן מעכס גריב פי בלדכס. פלא תצ'הדוה: לד) וליכון מעכס כצריח מנכס. אלג'ריב אלדכיל פי מא בינכס. ואחבב לה כנפסד. לאנה טאל מא כנתם גרבא פי בלד מצר. אנא אללה רבכס אגמעין: לה) לא תצנעו ג'שא פי אלחכס. ולא פי

תִּקְוֹם וְהִדְרַתְּ פָּנַי זָקֹן
וַיֵּרֶאֶת מֵאֲלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה:
מִן קִדְּם דְּסִבְר בְּאוֹרֵיתָא תִּקְוֹם. וְתִהְדֵּר
אִפִּי סְבָא. וְתִדְחַל מֵאֲלֹהֶךָ אֲנָא יִי: ס

ס' רבדיעני (שישי כשהן מחוברות בסת"י)

(רביעי) (שישי כשהן מחוברות) לג' וכי-
יָגוּר אֶתְךָ גֵּר בְּאַרְצְכֶם לֹא
תוֹנוּ אֹתוֹ: וְאֵרִי יִתְגַּיֵּר עִמָּכֹן. גִּיּוֹרָא

בְּאַרְעֵכֹן. לֹא תוֹנוּן יִתִּיָּה: לֵד' כְּאַזְרַח מִכֶּם יִהְיֶה לְכֶם
הַגֵּר | הַגֵּר אֶתְכֶם וְאַהֲבַתְּ לוֹ כְּמוֹד פִּי-גֵרִים
הֵייתֶם בְּאַרְץ מִצְרַיִם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:
כִּי־צִיבָא מִנְכוֹן יְהִי לְכוֹן. גִּיּוֹרָא דִּיתְגַּיֵּר עִמָּכֹן. וְתִרְחַס לִיָּה כְּוֹתְךָ. אֵרִי
דִּירִין הֵוִיתוֹן בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם. אֲנָא יִי אֱלֹהֵכֹן: לֵד' לֹא-תַעֲשׂוּ
עוֹל בְּמִשְׁפָּט בְּמִדָּה בְּמִשְׁקָל וּבְמִשׁוֹרָה:

— כס"י —

ואלהיו אני: לכ לא תעשו עול במשפט. אם לדין הרי כבר נאמר לא תעשו עול במשפט (פסוק טו). ומדו משפט השנוי כאן, הוא המדה והמשקל והמשורה. מלמד שהמודד נקרא דין, שאם שקר במדה הרי הוא כמקלקל את הדין וקריו עול, שנאוי ומשקץ, חרם ותועבה. וגורם לחמשה דברים האמורים בדין מטמא את הארץ, ומחלל את השם, ומסלק את השכינה, ומפיל את ישראל בחרב, ומגלה אותם מארצם: במדה. זו מדת הארץ: במשקל. כמשמעו: ובמשורה. היא מדת הלח והיבש:

זקן אשמאי, תלמוד לומר זקן, אין זקן אלא שקנה חכמה: והדרת פני זקן. איזהו הדור, לא ישב במקומו ולא ידבר במקומו ולא יסתור את דבריו. יכול יעצים עיניו כמי שלא ראהו, לכך נאמר ויראת מאלהיך, שהרי דבר זה מסור ללבבו שלעושהו, שאין מכיר בו אלא הוא, וכל דבר המסור ללב נאמר בו ויראת מאלהיך: לג לא תונו. אונאת דברים. לא תאמר לו אמש היית עובד עבודה זרה ועכשיו אתה בא ללמוד תורה שנתנה מפי הגבורה: לד כי גרים הייתם. מום שבר אל תאמר לחברך: אני ה' אלהיכם. אלהיך

תפסיר רס"ג

אלמסאחה ואלזון ואלמפיאל:
 לו) בל מואזון עאדלה וצנגאאת
 עאדלה. ואכאל עאדלה.
 ואקסאט עאדלה תפון לקם.
 אנא אללה רבכם אלעדל.
 אלמכורכם מן בלד מצר:
 לו) ואחפצו גמיע רסומי
 ואחכאמי. ואעמלו בהא. אנא
 אללה אגאזיכם כירא:
 כ א) תם כלם אללה מוסי
 תכלימא: ב) ומד בני אסראיל
 וקל להם. אי אנסאן (י"י: רגל)
 מן בני אסראיל. ומן אלגריב

לֹא תַעֲבֹדוּן שֶׁקֶר בְּדִין. בְּמִשְׁחָתָא.
 בְּמִתְקָלָא וּבְמִכִּילְתָּא: לְדֹ מֵאֲזִנִּי
 צֶדֶק אֲבִנִי-צֶדֶק אִיפֹת צֶדֶק
 וְהִיֵּן צֶדֶק יְהִיֶה לָכֶם אֲנִי
 יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר-הוֹצֵאתִי

אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: מֵזִנְוֹן
 דְּקִשׁוּט מִתְקָלִין דְּקִשׁוּט. מְכִילֵן
 דְּקִשׁוּט. וְהִינִין דְּקִשׁוּט יְהוֹן לְכוּן.
 אֲנִי " אֶלְהִכוּן: דְּאִפִּיקִית יִתְכוּן
 מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם: לְדֹ וּשְׁמַרְתֶּם

אֶת-כָּל-חֻקֹּתַי וְאֶת-כָּל-מִשְׁפָּטַי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם
 אֲנִי יְהוָה: וְתִטְרוּן יֵת כָּל קִימֵי וְיֵת כָּל דִּינֵי. וְתַעֲבֹדוּן יִתְהוֹן:

אֲנִי יְי: פ שׁוֹטֵט בְּסִפְרֵי תִימֹן שִׁבְעֵי כְּשֶׁדֶן מַחוּבְרוֹת בְּסִפְרֵי תִימֹן (חֲמִישִׁי)

כ ׀ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְי
 עִם מֹשֶׁה לְמִימְרָא: ב וְאֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תֹּאמֶר אִישׁ
 אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן-הַגֵּר | הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל
 אֲשֶׁר יִתֵּן מִזְרְעוֹ לַמֶּלֶךְ מוֹת יוֹמֵת

— רס"י —

לְהַפְרֵעַ מִמִּי שְׁטוּמֵן מִשְׁקֻלוֹתָיו בְּמֶלֶח
 לְהוֹנוֹת אֶת הַבְּרִיּוֹת שְׁאִין מְכִירִים בְּהֶם:
 כ ב וְאֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תֹּאמֶר. עֲנֹשִׁין עַל
 הָאֲזָהָרוֹת: מוֹת יוֹמֵת. בְּבֵית דִּין, וְאִם אִין
 פֶּח לְבֵית דִּין עִם הָאֶרֶץ מְסִיעִין אוֹתָן:

לו אֲבִנִי צֶדֶק. הֵם הַמְשֻׁקְלוֹת שְׁשׂוּקְלִין
 כְּנִגְדֵן: אִיפֹת. הִיא מֵדֵת הַיָּבֵשׁ: הִיֵּן. זוֹ הִיא
 מֵדֵת הַלַּח: אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם. עַל מְנַת
 כֵּן. דְּבַר אַחַר אֲנִי הִבְחַנְתִּי בְּמִצְרַיִם בֵּין טֶפֶה
 שְׁלִבְכוֹר לְטֶפֶה שְׁאִינָה שְׁלִבְכוֹר, וְאֲנִי הִנְיָאֵמֵן

שִׁמְרֵן הַמִּזְרָ (ג) אִישׁ אִישׁ. הַמְנַהֵג לְהַפְרִיד בֵּינֵיהֶם.

תפסיר רס"ג

אלדכייל פי מא בינהם. יעטי מן נסלה לאלצנם פליקתל קתלא. ודו אן ירגמוה אהל אלבלד באלחגארה: ג) ואנא אהל גיצ'בי בדאלד אלאנסאן. פאקטעה מן בין קומה. אד' אעטא מן נסלה לאלצנם. לפי ינגס מקדסי. ויבדיל אסמי אלמקדס: ד) ואן תגיאפל אהל אלבלד תגיאפלא ען דאלד אלרגל. מע אעטאיה מן נסלה לאלצנם. ולם יקת'לוה: ה) אחללת אנא גיצ'בי.

עַם הָאָרֶץ יִרְגְּמוּהוּ בְּאֲבָן:
וְלִבְנֵי יִשְׂרָאֵל תִּימַר. גְּבַר גְּבַר מִבְּנֵי
יִשְׂרָאֵל. וּמִן גֵּיּוֹרֵיָא דִּיתְגִּירוּן בְּיִשְׂרָאֵל.
דִּיתִין מִזְרַעִיה. לְמַלְךְ אֶתְקַטְלָא יִתְקַטִּיל.
עֲמָא בֵּית יִשְׂרָאֵל יִרְגְּמוּנִיה בְּאֲבָנָא:
וְאֲנִי אֶתֶן אֶתְּ-פָנַי בְּאִישׁ
הֵהוּא וְהִכֹּרְתִי אֹתוֹ מִקְרָב
עִמּוֹ כִּי מִזְרַעוֹ נָתַן לְמַלְךְ
לְמַעַן טַמֵּא אֶת-מִקְדָּשִׁי
וְלַחְלֹל אֶת-שֵׁם קִדְשִׁי:

ואנא. אתין ית רוגזי באנשא ההוא. ואשיצי יתיה מגו עמיה. ארי מזרעיה ירב למולך. בדיל. לסאבא ית מקדשי. ולאחלא ית שמא דקודשי: ו) ואם העלם יעלימו עם הארץ את-עיניהם מן-האיש ההוא בתתו מזרעו למלך לבלתי המית אתו: ואם. מכבש יכבשון עמא בית ישראל. ית עיניהון מן גוברא ההוא. בדיהב מזרעיה למולך. בדיל דלא למקטל יתיה: ז) ושמותי אני את-פני באיש

— כ"י —

פסול מנין, תלמוד לומר בתתו מזרעו למלך: למען טמא את מקדשי. את בנסת ישראל, שהיא מקדשת לי, כלשון (ויקרא כג כג) ולא יחלל את מקדשי: ד) ואם העלם יעלימו. אם העלימו בדבר אחר, סוף שיעלימו בדברים הרבה. אם העלימו סנהדרי קטנה, סוף שיעלימו סנהדרי גדולה:

עם הארץ. עם שבגינו נבראת הארץ. דבר אחר עם שעתידין לירש את הארץ על ידי מצות הללו: ג) אתן את פני. פנאי שלי, פונה אני מכל עסקי ועוסק בו: באיש. ולא בצבור, שאין כל הצבור נכרתין: כי מזרעו נתן למלך. לפי שאמר מעביר בנו ובתו באש (דברים יא י), בן בנו וכן בתו מנין, תלמוד לומר כי מזרעו נתן למלך. זרע

תפסיר רס"ג

בדאלך אלֵאנסאן ובמגאנסיה. וקטעתה. וגמיע אלטאג'יון תבעה ורא אלצנם מן בין קומהם: (ו) ואי אנסאן ולא אלי אלמשעוד'ין ואלעדאפין. ל'טגי אלנאס פי תבעהם. אחללת ג'צ'בי בדאלך אלֵאנסאן. וקטעתה מן בין קומה: (ז) פתקדסו וכוננו מקדסין. לאני אללה רבכם אלקדוס: (ח) ואחפצ'ו רסומי ואעמלו בהא. לאני אללה מקדסכם: (ט) אי אנסאן לען אביה ואמה.

ההוא ובמשפחתו והכרתי אתו ואת כל הזנים אחרי לזנות אחרי המלך מקרב עמם: ואשוי אנא ית רוגזי. באנשא ההוא ובסעודהי. ואשיצי יתיה. וית כל דטען בתרוהי. למטעי. בתר מולך מגו עמהון: והנפש אשר תפנה אל- האבת ואל-הידענים לזנת אחריהם ונתתי את-פני

בנפש ההוא והכרתי אתו מקרב עמו: ואנש. דיתפני בתר בדין וזכורו. למטעי בתריהון. ואתין ית רוגזי באנשא ההוא. ואשיצי יתיה מגו עמיה: והתקדשתם והייתם קדשים כי אני יהוה אלהיכם: ותתקדשו. ותהון

קדישין. ארי. אנא יי אלהכון: * (שישי) (שביעי כשהן עחוברות) ושמרתם את-חקתי ועשיתם אתם אני יהוה מקדשכם: ותטרון ית קימי. ותעבדון יתהון. אנא יי מקדשכון: כי-איש איש אשר יקלל

איש גודים כאו שביעי בספרי תלמי

⊕ טביעתי בספרי תימן ⊕

— כ"י —

כ ובמשפחתו. אמר ר' שמעון וכי משפחה מה חטאה, אלא ללמדך שאין לה משפחה שיש בה מוכס שאין כלם מוכסין, שכלם מחפין עליו: והכרתי אתו. למה נאמר, לפי שנאמר ובמשפחתו, יכול יהיו כל המשפחה

בְּהִכְרַתָּהּ, תִּלְמֹד לומר אותו. אותו בְּהִכְרַת וְלֹא כָּל הַמִּשְׁפָּחָה בְּהִכְרַתָּהּ, אֲלֵא בְּיִסּוּרֶיהֶן: לְזִנוּת אַחֲרֵי הַמֶּלֶךְ. לְרִבּוֹת שְׂאֵר עֲבוּדָה וְרָה שְׂעֲבָדָה בְּפֶה, וְאִפְלוּ אִין זו עֲבוּדָתָה: וְהִתְקַדְּשִׁיתֶם. זו פְּרִישׁוֹת עֲבוּדָה וְרָה:

שמך המוד (ט) איש איש. המנהג להפריד ביניהם. וכן בכל מקום

תפסיר דס"ג

פליקתל קתלא. לפמא לען אביה
 ואמה. פקד חל דמה: י ואי
 רגל זנא בזוגה רגל או
 זנא באמראה צאחבה.
 פליקתל אלזאן ואלזאניה
 קתלא: יא) ואי רגל צאגע
 זוגה אביה. פקד פשף סווח
 אביה. פליקתלא גמיעא פקד
 חלת דמאהמא בדאלד:
 יב) ואי רגל צאגע פנתה.
 פליקתלא גמיעא. ולמא צנעא
 דאהיה פקד חל דמאהמא:

**אֶת-אָבִיו וְאֶת-אִמּוֹ מוֹת
 יוֹמֵת אָבִיו וְאִמּוֹ קָלִל דָּמִיו
 בּוֹ: אָרִי גֹבֵר גֹּבֵר. דִּילוּט יַת אַבּוּהִי. וַיַּת
 אִמִּיהָ אֶתקַטְלָא יתקטיל. אַבּוּהִי וְאִמִּיהָ
 לֹט קטלא חִיב: וְאִישׁ אֲשֶׁר
 יִנְאַף אֶת אִשְׁתּוֹ אִישׁ אֲשֶׁר
 יִנְאַף אֶת-אִשְׁתּוֹ רַעְהוּ מוֹת-
 יוֹמֵת הַנְּאָף וְהַנְּאָפֶת: וּגְבֵר.
 דיגוף ית אמת גבר. דיגוף ית אמת**

חבריה. אתקטלא יתקטיל גיפא וגיפתא: דא וְאִישׁ אֲשֶׁר
 יִשְׁכַּב אֶת-אִשְׁתּוֹ אָבִיו עֲרוֹת אָבִיו גִּלָּה מוֹת-
 יוֹמֵתוֹ שְׁנֵיהֶם דְּמִיהֶם בָּם: וּגְבֵר. דִּישְׁכּוּב ית אמת
 אבוהי. עריתא דאבוהי גלי. אתקטלא יתקטלון תרויהון קטלא חִיבִין:
 יב וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת-כַּלְתּוֹ מוֹת יוֹמֵתוֹ
 שְׁנֵיהֶם תִּבְלַע עָשׂוּ דְּמִיהֶם בָּם: וּגְבֵר. דִּישְׁכּוּב ית
 כלתיה. אתקטלא יתקטלון תרויהון. תבלא עבדו קטלא חִיבִין:

— כ"י —

ט אביו ואמו קלל. לרבות לאחר מיתה: לַאֲשֶׁת קָטָן לַמִּדְנָה שְׁאִין לַקָּטָן קְדוּשִׁין.
 דמיו בו. זו סקילה וכן כל מקום שְׁנֵיהֶם בָּם. ולמדנו מאוב וידעונו
 שְׁנֵיהֶם בָּם. וְאִישׁ אֲשֶׁר רַעְהוּ. פֶּרֶט לַאֲשֶׁת גוֹי.
 לַמִּדְנָה שְׁאִין קְדוּשִׁין לַגּוֹי: מוֹת יוֹמֵת
 הַנְּאָף וְהַנְּאָפֶת. כָּל מִיתָה הַאֲמוּרָה
 בַּתּוֹרָה סָתָם אֵינָה אֵלָא חֻקִּי: יב תִּבְלַע עָשׂוּ.
 גָּנָא. לְשׁוֹן אַחַר מִבְּלָלִין זֶרַע הָאֵב
 בְּזֶרַע הַבּוֹן:
 ופשוטו שלמקרא. כמו דמו בראשו
 (פסוק כז). אין נענש על מיתתו אלא הוא.
 שְׁהוּא גָרַם לְעַצְמוֹ שִׁיחָרְגוּ: יוֹאִישׁ. פֶּרֶט
 לַקָּטָן: אֲשֶׁר יִנְאַף אֶת אִשְׁתּוֹ אִישׁ. פֶּרֶט

תפסיר רס"ג

וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת־
זָכָר מִשְׁכַּבֵי אִשָּׁה תּוֹעֵבָה
עָשׂוּ שְׁנֵיהֶם מוֹת יוּמָתוֹ
דְּמֵיהֶם בָּם: וּגְבַר. דִּישְׁכּוּב יֵת
דְּכוּרָא מִשְׁכַּבֵי אֶתְא. תּוֹעֵיבָא עֲבָדוּ
תְרוּוִיהוּן. אֶתְקַטְלָא יִתְקַטְלוּן קַטְלָא
חִיבִין: וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח
אֶת־אִשָּׁה וְאֶת־אִמָּהּ זָמָה
הוּא בְּאִשׁ יִשְׂרָפוּ אֹתוֹ

יג) וְאִישׁ רַגְלֵי צִיאָגַע דִּכְרָא עֲלֵי
פִן מְצִאָגַעוּ אֲלִנְסָא. פְּקֻד
צִנְעָא גְמִיעָא כְּרִיחָה. פְּלִיקְתָּלָא
קַתְלָא פְּקֻד חַל דְּמֵאֲהֵמָא:
יד) וְאִישׁ רַגְלֵי אֶתְכִידִי אֲמֵרָאֵה
וְאֲמֵהָא פְּתֻלְדִּי פִּאֲחֻשָׁה. פְּלִיחֻרְק
בְּאֲלִנְאָר הוּוּ וְהוּן עֲלֵי אֲלִבְדִּל.
וְלֹא תִכּוּן פִּאֲחֻשָׁה פִּי מֵא
בִּינְפִם: טו) וְאִישׁ רַגְלֵי גְעַל
מְצִאָגַעְתָּהּ. מֵע בְּהִימָה
פְּלִיקְתָּל קַתְלָא. וְאֲלִבְהִימָה
אִיעִיָּא פִּאֲקַתְלוּהָ: טז) וְאִישׁ
אֲמֵרָאֵה. תְּקַדְמַת אֲלֵי בְּהִימָה

וְאֶתְהוּן וְלֹא תִהְיֶה זָמָה בְּתוֹכְכֶם: וּגְבַר. דִּישְׁכַּב יֵת
אֶתְתָּא. וְיֵת אִמָּה עֵצַת חֲטִיין הִיא. בְּנוּרָא. יוֹקְדוּן יִתִּיה וְיִתְהוּן. וְלֹא
תִּהְיֶי עֵיִצַת חֲטִיין בִּינִיכוּן: טז) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן שְׁכַבְתּוֹ
בְּבִהְמָה מוֹת יוּמָת וְאֶת־הַבְּהֵמָה תִּהְרֹגוּ: וּגְבַר.
דִּיתִין שְׁכּוּבְתִיָּה. בְּבַעֲרָא אֶתְקַטְלָא יִתְקַטְלֵל. וְיֵת בְּעִירָא תְּקַטְלוּן:
טז) וְאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּקְרַב אֶל־כָּל בְּהֵמָה לְרַבְעָה

— רס"י —

שְׁבָאָה לְאָדָם תְּקַלָּה עַל יְדֵהּ. לְפִיכָף אָמַר
הַכְּתוּב תִּסְקַל. קַל וְחֹמֶר לְאָדָם שְׂוִידַע
לְהַכְחִין בֵּין טוֹב לְרָע וְגוֹרָם רָעָה לְחַבְרוֹ
לְעַבּוֹר עֲבָרָה. כִּיּוֹצֵא בְּדַבָּר אֶתְהָ אֹמֵר
(דְּכִיִּס יב 3) אֲבַד תְּאֲבָדוּן אֶת כָּל הַמְּקוֹמוֹת.
הָרִי דְּבָרִים קַל וְחֹמֶר, מַה אֵילָנוֹת שְׂאִינָן
רוֹאִין וְאִינָן שׁוֹמְעִין עַל שְׁבָאֵת תְּקַלָּה עַל
יָדָם אֲמֵרָה תּוֹרָה הַשְּׁחַת, שְׂרוּף וְכִלָּה, הַמְּשָׂה
אֶת חֲבָרוֹ מִדְּרָף חַיִּים לְדַרְכֵי מִיתָה עַל אַחַת

יג מִשְׁכַּבֵי אִשָּׁה. מְכַנִּיס כְּמִכְחוּל בְּשׁוֹפְרָתָה:
יד יִשְׂרָפוּ אֹתוֹ וְאֶתְהוּן. אִי אֶתְהָ יְכוּל לֹמַר
אֲשֶׁתּוֹ הִרְאִשׁוּנָה יִשְׂרָפוּ, שְׁהָרִי נִשְׂאָה בְּהֵתֵר
וְלֹא נִאֲסָרָה עֲלָיו, אֲלֵא אִשָּׁה וְאִמָּה הַכְּתוּבִין
כָּאן, שְׁתִּיהוּן לְאִסּוּר, שְׁנִשְׂאָ אֶת חֲמוּתוֹ וְאִמָּה.
וְיֵשׁ מְרַבּוֹתֵינוּ שְׂאוּמְרִים, אִין כָּאן אֲלֵא
חֲמוּתוֹ. וּמַהוּ אֶתְהוּן, אֶת אַחַת מֵהוּן, וְלִשׁוֹן יְוִנִי
הוּא הוּן אַחַת: טו) וְאֶת הַבְּהֵמָה תִּהְרֹגוּ. אִם
אָדָם חָטָא בְּהֵמָה מַה חָטָאָה, אֲלֵא מִפְּנֵי

תפסיר דס"ג

לתנזוהא. פאקתל אלאמראה
 ואלבהימה. למא צנעא דאיה
 פקוד חל דמאהמא בדאלך:
 (יז) ואי רגל אתכיד אכיתה.
 אבנה אביה או אבנה אמה.
 פנציר אלי סוותהא. ונצרת
 אלי סוותה פדאלך עאר.
 פינקטעאן מן חצירה קומהם.
 למא פשף סווה אכיתה פקוד
 חמל וזרה: (יח) ואי רגל צאגע
 אמראה חאיץ. פכשף סוותהא
 וערא נביעהא. וחי איציא
 כשפת נביע דמיהא. פינקטעאן
 גמיעא מן בין קומהם:

אֹתָהּ וְהִרְגִתָּ אֶת־הָאִשָּׁה
 וְאֶת־הַבְּהֵמָה מוֹת יוֹמָתוֹ:
 דְּמֵיהֶם בָּם: וְאֶתְתָּא. דְּתִקְרַב לֹת
 כָּל בְּעִירָא לְמִשְׁלַט בַּהּ. וְתִקְטוּל יֵת
 אֶתְתָּא וְיֵת בְּעִירָא. אֶתְקֻטְלָא יֵתְקֻטְלוֹן
 קֻטְלָא חֵיבִין: ^ד וְאִישׁ אֲשֶׁר־יִקַּח
 אֶת־אָחִתּוֹ בֵּת־אָבִיו אֹ
 בֵּת־אָמוֹ וְרָאָה אֶת־עֲרוֹתָהּ
 וְהִיא תִרְאֶה אֶת־עֲרוֹתוֹ
 חֶסֶד הוּא וְנִכְרְתוּ לְעֵינֵי

בְּנֵי עַמֶּם עֲרוֹת אָחִתּוֹ גְּלָה עוֹנוֹ יִשָּׂא: וּגְבַר דְּיִסַּב
 יֵת אַחְתִּיהָ. בֵּת אָבוּהִי אֹ בֵת אַמִּיהָ. וְיַחְזִי יֵת עֲרִיתָהּ. וְהִיא תַחְזִי יֵת
 עֲרִיתָהּ קִלְנָא הוּא. וְיִשְׁתִּיצוֹן. לְעֵינֵי בְּנֵי עַמְהוֹן. עֲרִית אַחְתִּיהָ גְּלֵי
 חוּבִיהָ יִקְבִּיל: ^ד וְאִישׁ אֲשֶׁר־יִשְׁכַּב אֶת־הָאִשָּׁה דְּזָה
 וְגְלָה אֶת־עֲרוֹתָהּ אֶת־מְקַרְהָ הָעֵרָה וְהוּא
 גְּלִתָּהּ אֶת־מְקוֹר דְּמֵיהָ וְנִכְרְתוּ שְׁנֵיהֶם מִקְרַב
 עַמֶּם: וּגְבַר. דְּיִשְׁכּוּב יֵת אֶתְתָּא טוּמְאָה. וְיִגְלִי יֵת עֲרִיתָהּ יֵת קִלְנָה
 גְּלֵי. וְהִיא. תִּגְלִי יֵת סוּאָבֵת דְּמֵהָ. וְיִשְׁתִּיצוֹן תַּרְוִיחוֹן מְגוֹ עַמְהוֹן:

— כ"י —

וְהוֹי"ו יוֹרְדֵת בְּתַבָּה לְשֵׁם דְּבַר, כְּמוֹ וְעוֹה,
 מַגְזֵרַת (אסתר כ ט) וְלֹא קָם וְלֹא זָע, וְכֵן אַחְוָה
 מַגְזֵרַת אַח. וְהָעֵרָאָה זֹו נְחָלְקוּ בַּהּ רְבוּתִינָה
 יֵשׁ אוֹמְרִים זֹו נְשִׁיקַת שְׁמֵשׁ. וְיֵשׁ אוֹמְרִים זֹו
 הַכְּנַסַת עֵטְרָה:

כְּמֵה וְכְמֵה: ^י חֶסֶד הוּא. לְשׁוֹן אַרְמֵי חֶרְפָּה
 (כרכסית לז יד) חֶסוּדָא. וּמְדַרְשׁוֹ אִם תִּאמַר קִין
 נָשָׂא אַחֻתּוֹ, חֶסֶד עֲשָׂה הַמְּקוֹם לְבָנוֹת עוֹלָמוֹ
 מִמּוֹנָה שְׁנַאָמֵר (תכלים פט ג) עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה:
 יֵשׁ הָעֵרָה. גְּלָה. וְכֵן כָּל לְשׁוֹן עֵרָוָה גְּלֵי הוּא.

תפסיר רס"ג

וְעֵרֹת אַחֹת אִמֶּךָ
וְאֵחֹת אָבִיךָ לֹא תִגְלֶה
כִּי אֶת-שְׂאֵרוֹ הֵעֵרָה עִוְנֶם

יִשְׂאוּ: וְעֵרִית אַחַת אִמְךָ. וְאַחַת אָבוֹךָ
לֹא תִגְלִי. אֲרִי יֵת קְרִיבְתִיָּהּ גְּלִי חֹבְהוֹן
יִקְבְּלוֹן: בַּ וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב
אֶת-דָּדְתוֹ עֵרֹת דָּדוֹ גְּלֶה
חֲטָאִם יִשְׂאוּ עֲרִירִים יִמְתּוּ:

וגבר. דִּישְׁכּוּב יֵת אֶתְת

אֲחֻבְיָהּ. עֲרִיתָא דְאֲחֻבְיָהּ גְּלִי חֹבְהוֹן יִקְבְּלוֹן דְּלֹא וְלֹד יִמְתּוּן:
בַּ וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת-אִשְׁתּוֹ אֲחִיו נָדָה הוּא

עֵרֹת אֲחִיו גְּלֶה עֲרִירִים יִהְיוּ: וגבר. דִּישְׁכַּב. יֵת אֶתְת
אֲחֻבְיָהּ מְרַחֵקָא הִיא. עֲרִיתָא דְאֲחֻבְיָהּ גְּלִי דְלֹא וְלֹד יִהּוֹן:

כַּבּ וּשְׁמַרְתֶּם אֶת-כָּל-חֻקֹּתַי וְאֶת-כָּל-מִשְׁפָּטַי
וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא-תִקְיֹא אֶתְכֶם הָאָרֶץ אֲשֶׁר
אֲנִי מֵבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה לְשֹׁבֵת בָּהּ: וְתִטְרוּן יֵת כָּל

יט) וסוודה' כִּאלֶתֶד וְעִמְתֶּד לֹא
תִכְשֹׁף. פֶּאן מִן עֵרָא נְסִיבָה
פְּקֵד חֲמַל וְזֵרָה: כ) וְאִי רְגַל
צִיאָגַע זִוּגָה עִפָּה. פְּקֵד כְּשֹׁף
סוּוּה' עִפָּה. וּמִמָּא חֲמַלֹּא
זִוּרָהמָא יִמּוּתָאן עֲקִימָאן: כא)
וְאִי רְגַל אֶתְכִיד' זִוּגָה אֲכִיָּה.
אֶלְתִּי הִי מְבַעֲדָה מִנָּה. פְּלִמָּא
כְּשֹׁף סוּוּה' אֲכִיָּה יִפּוֹנָאן
עֲקִימָאן: כב) וְאַחֲפָצוּ גְּמִיעַ
רְסוּמִי וְאַחֲפָאמִי. וְאַעֲמִלוּ בָּהּ.
וְלֹא יִשְׁתַּתְּכֶם אֲלֵבְלָה. אֶלְדִּי
אֲנָא מְדַכְּלְכֶם הֵנָּאךְ לְתַחֲזוּוּהּ:

— רס"י —

לוֹ בָּנִים קוֹבְרִין, אִין לוֹ בָּנִים מֵת בְּלֹא בָּנִים,
לְכַף שְׁנָה בְּשָׁנֵי מִקְרָאוֹת אֵלֹו עֲרִירִים יִמּוּתוּ
עֲרִירִים יִהְיוּ. עֲרִירִים יִמּוּתוּ, אִם יִהְיוּ לוֹ
בְּשַׁעַת עֲבָרָה, לֹא יִהְיוּ לוֹ כְּשִׁימוֹת לְפִי
שְׁקוּבְרִין בְּחַיָּו. עֲרִירִים יִהְיוּ, שְׂאֵם אִין לוֹ
בְּשַׁעַת עֲבָרָה, יִהְיֶה כָּל יָמָיו כְּמוֹ שְׁהוּא
עֲכָשׁוּ: כַּ נָּדָה הוּא. הַשְׁכִּיבָה הַזֹּאת מְנַדָּה
הִיא וּמְאֹסָה. וְרִבּוּתֵינָה דְרָשׁוּ לְאַסוּר הָעֵרָאָה
בָּהּ כְּנָדָה, שְׁהֵעֵרָאָה מְפּוֹרְשֵׁת בָּהּ (פסוק יט)

יט) וְעֵרֹת אַחֹת אִמֶּךָ וְגו'. שְׁנָה הַכְּתוּב
בְּאַזְהָרְתָן, לֹמַר שְׁהִזְהַר עֲלֵיהֶן בֵּין עַל אַחֹת
אָבִיו וְאִמּוֹ מִן הָאָב בֵּין עַל אֲחִיוֹתֵיהֶן מִן
הָאֵם, אֲבָל עֵרֹת אִשְׁתּוֹ אֲחִיו אָבִיו לֹא הִזְהַר
אֵלֹא עַל אִשְׁתּוֹ אֲחִיו אָבִיו מִן הָאָב: כ) אֲשֶׁר
יִשְׁכַּב אֶת דָּדְתוֹ. הַמִּקְרָא הַזֶּה בֹּא לְלַמֵּד
עַל כְּרַת הָאָמוֹר לְמַעַלָּה, שְׁהוּא בְּעֵנֶשׁ
הַלִּיכַת עֲרִירִי: עֲרִירִים. כְּתִירוֹמוֹ בְּלֹא וְלֹד,
וְדוּמָה לוֹ (כַּרְשֵׁיט טו ז) וְאֲנֹכִי הוֹלֵךְ עֲרִירִי. יֵשׁ

תפסיר דס"ג

כג) ולא תסירו פי רסום
אלאמם. אלדי אנא טארדהם
מן בין ידיכם. פאנהם למא
צנעו גמיע הדיה אקליתיהם:
כד) וקלת לפם חאכמא. אנתם
תחוזון בלדהם. ואנא אעטיה
לפם תחוזוה. בלד יפיץ אללפן
ואלעסל. לאני אללה רבכם.
אלדי אפרותכם מן גמיע
אלאמם: כה) פמליוזו אלבהימה
אלטאהרה מן אלנגסה.
ואלטאיר אלנגס מן אלטאהר.

קמי וית כל דיני. ותעבדון יתהון. ולא
תרוקן יתכון ארעא. דאנא. מעיל יתכון.
לתמן למתב בה: **(שבועי)** בג **ולא**
תלכו בחקת הגוי אשר-
אני משלח מפניכם כי את-
כל-אלה עשו ואקין בם:
ולא תהכון בנימוסי עממיא. דאנא מגלי
מן קדמיכון. ארי ית כל אלין עבדו.
ורחיק מימרי יתהון: כד **ואמר לכם**

אתם תירשו את-אדמתם ואני אתננה לכם
לרשת אתה ארץ זבת חלב ודבש אני יהוה
אלהיכם אשר-הבדלתי אתכם מן-העמים:
ואמרית לכון. אתון תירתון ית ארעהון. ואנא. אתננה לכון למירת
יתה. ארע. עבדא חלב ודבש. אנא יי אלהכון. דאפרישית יתכון מן
עממיא: **(מפעי)** כה **והבדלתם בין-הבהמה הטהרה**
לטמאה ובין-העוף הטמא לטהר ולא-
תשקצו את-נפשותיכם בבהמה ובעוף ובכל
אשר תרמש האדמה אשר הבדלתי לכם
לטמא: ותפרשון. בין בעירא דכיא למסאבא. ובין עופא מסאבא

— כ"י —

בין פרה לחמור, שהרי מבדלין ונפרין הם,
אלא בין טהורה לף לטמאה לף, בין שנשחט
רבו שלסימן לנשחט חציו. וכמה בין רבו
לחציו, מלא שיערה: **אשר הבדלתי לכם**

את מקורה הערה (לטיל יח): כג **ואקין**. לשון
מיאוס, כמו (בראשית כז מו) קצתי בחיי, כאדם
שהוא קץ במזונו: כה **והבדלתם בין**
הבהמה הטהרה לטמאה. אין צריך לומר

תפסיר רס"ג

ולא תרגסו אנפסכם באל־
בהאים ואלטויר. וסאיר מא ידב
עלי אלארץ. אלדי אפרזתה
לכם לאלתנגיס: כו) וכונו לי
מקדסין. לאני אללה אלקדוס.
אפרזתכם מן אלאמם לתכונו
לי כיאצה: כז) ואי רגל או
אמראה. פאן מנהמא
משעודא. או עדאפא פליקתלא
קתלא. ובאלחגארה ירגמוהמא
פקד חלת דמאהמא:

לְדַכֵּא. וְלֹא תִשְׁקֶצוּן יָת נַפְשֹׁתְכֹן
בְּבַעֲרֵיא וּבַעוֹפֵא. וּבְכֹל דְּתִרְחִישׁ אַרְעָא.
דְּאַפְרִישִׁית לְכוֹן לְסֹאבָא: כו) וְהֵייתֶם
לִי קְדָשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי
יְהוָה וְאַבְדַּלְתֶּם אֶתְכֶם מִן־
הָעַמִּים לְהִיּוֹת לִי: וּתְהוֹן קְדָמִי
קְדִישִׁין. אֲרִי קְדִישׁ אֲנָא יי. וְאַפְרִישִׁית
יְתְכוֹן: מִן עַמְמֵיא לְמַהוּי פְּלַחִין קְדָמִי:
כו) וְאִישׁ אִו־אִשָּׁה כִּי־יִהְיֶה בְּהֶם אוֹב אוֹ יִדְעֵנִי
מוֹת יוֹמְתוֹ בְּאֶבֶן יִרְגְּמוּ אֹתְכֶם דְּמִיָּהֶם בָּם: וּגְבַר
אוֹ אִתָּא. אֲרִי יְהִי בְּהוֹן בְּדִין. אוֹ זְכוּרוּ אֶתְקַטְלָא יְתַקְטְלוֹן. בְּאַבְנָא.
יִרְגְּמוּן יְתְהוֹן קַטְלָא חִיבִין: פ פ פ

סוד פיסוקים סימן ונאה

רש"י

להיות לי שתהא הבדלתכם מהם לשמי
פורש מן העברה ומקבל עליו עול מלכות
שמים: כו כי יהיה בהם אוֹב וגוי. כאן נאמר
בהם מיתה ולמעלה כרת. עדים והתראה
בסקילה, מזיד בלא התראה בהכרת ושגגתם
חטאת, וכן בכל חיבי מיתות שנאמר בהם
כרת:

חסלת פרשת קדשים

לטמא. לאסור: כו וְאַבְדַּלְתֶּם אֶתְכֶם מִן
הָעַמִּים לְהִיּוֹת לִי. אם אתם מבדלים מהם
הרי אתם שלי, ואם לאו הרי אתם
שלבוכדנצור וחבריו. רבי אלעזר בן עזריה
אומר מנין שלא יאמר אדם נפשי קצה
בבשר חזיר, אי אפשי ללבוש בלאים, אבל
יאמר אפשי, ומה אעשה ואבי שבשמים גזר
עלי, תלמוד לומר וְאַבְדַּלְתֶּם אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים

שמו רמור (כ) וְאִישׁ אִו־אִשָּׁה. המנהג להפריד בין אוֹ לאִשָּׁה.

ברכה ראשונה שקודם ההפטרה

**ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם. אשר בחר, בנביאים טובים. ורצה
בדבריהם, הנאמרים באמת. ברוך אתה יהוה. הבוחר בתורה,
במשה עבדו, וב ישראל עמו. ובנביאי, האמת והצדק: (אמ)**

הפטרה דקדשים

ביחזקאל סימן כ

וַיְהִי | בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית בַּחֲמִישֵׁי בַעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בָּאוּ
 אֲנָשִׁים מִזְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל לְדַרְשׁ אֶת־יְהוָה וַיֵּשְׁבוּ
 לִפְנֵי: וְהוּא, בַּשָּׁתָא שְׁבִיעִיתָא. בַּחֲמִישָׁא, בְּעֶסְרָא לִירְחָא. אָמַר
 נְבִיא. אַתּוּ גְבֵרִין. מִסְבֵּי יִשְׂרָאֵל, לְמַתְבַּע אֶלְפָן מִן קָדָם יי. וַיְתִיבוּ,
 קְדָמִי: ׀ וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: וְהוּא פִתְגָם נְבוּאָה מִן קָדָם
 יי, עֲמִי לְמִימַר: ׀ בֶּן־אָדָם דִּבֵּר אֶת־זְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמְרַת
 אֱלֹהִים כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הַלְדַרְשׁ אֶתִּי אַתֶּם בָּאִים
 חִי־אֲנִי אִם־אֲדַרְשׁ לָכֶם נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: בַּר אָדָם. אַתְּנַבִּי.
 לְסִבֵּי יִשְׂרָאֵל, וְתִימַר לְהוֹן. כַּדְנָן אָמַר, יי אֱלֹהִים. הַלְמַתְבַּע אֶלְפָן מִן
 קְדָמִי, אַתּוֹן אַתּוֹן. קִים אָנָּא, אִם אֲשַׁתְּאִיל לְכוֹן בְּמִימְרֵי אָמַר, יי
 אֱלֹהִים: ׀ הַתְּשַׁפֵּט אַתֶּם הַתְּשַׁפֹּט בֶּן־אָדָם אֶת־תּוֹעֵבַת
 אֲבוֹתֶם הוֹדִיעֶם: הַתּוֹכַח יְתַהוֹן. הַתּוֹכַח, בַּר אָדָם. יֵת תּוֹעֵבַת
 אֲבֹתֶהוֹן, הוֹדְעֵנוּן: ׀ וְאָמְרַת אֱלֹהִים כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה
 בְּיוֹם בַּחֲרֵי בְיִשְׂרָאֵל וְאִשָּׁא יָדַי לְזֹרַע בֵּית יַעֲקֹב וְאוֹדַע
 לָהֶם בְּאַרְצֵי מִצְרַיִם וְאִשָּׁא יָדַי לָהֶם לֵאמֹר אֲנִי יְהוָה
 אֱלֹהֵיכֶם: וְתִימַר לְהוֹן. כַּדְנָן אָמַר, יי אֱלֹהִים. בְּיוֹמָא, דְּאֲתַרְעִיתִי
 בְּיִשְׂרָאֵל. וְקִימִית בְּמִימְרֵי. לְזֹרְעָא, דְּבֵית יַעֲקֹב. וְאֲתַגְּלִיתִי לְמַפְרָקֵהוֹן,
 בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם. וְקִימִית בְּמִימְרֵי לְהוֹן, לְמִימַר. אָנָּא, יי אֱלֹהֵכוּן:
 בְּיוֹם הַהוּא נִשְׂאֵתִי יָדַי לָהֶם לְהוֹצִיאֵם מֵאַרְצֵי מִצְרַיִם
 אֶל־אֶרֶץ אֲשֶׁר־תִּרְתִּי לָהֶם זֹבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ עֲבִי הִיא
 לְכָל־הָאֲרָצוֹת: בְּיוֹמָא הַהוּא. קִימִית בְּמִימְרֵי, לְהוֹן. לְאַפְקוּתֵהוֹן,
 מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם. לְאַרְעָא, דִּיהֵבִית לְהוֹן. עֲבָדָא חֶלֶב, וּדְבַשׁ.

זולק הדקדוק: ׀ ואמרת אליהם כה אמר. בפשטא, לא בזקא בכל ספרי תימן:

תִּשְׁבַּחֵהָ הִיא, לְכָל מְדִינָתָא: ז' וְאָמַר אֵלֵיהֶם אִישׁ שְׁקוּצֵי עֵינָיו
 הַשְּׁלִיכוּ וּבְגִלּוּלֵי מְצָרִים אֶל-תִּטְמְאוּ אָנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:
 וְאָמְרִית לְהוֹן. גְּבַר שְׁקוּצוּהִי, אֲרַחֲקוּ מִקְבִּיל עֵינוּהִי. וּבְפִלְחָן טְעוֹת
 מְצָרָאִי, לֹא תִסְתַּאֲבוּן. אָנָּא, י" אֵלֶהֶכּוֹן: ח' וַיִּמְרוּ-בִי וְלֹא אָבוּ
 לְשָׁמַעַ אֵלַי אִישׁ אֶת-שְׁקוּצֵי עֵינֵיהֶם לֹא הַשְּׁלִיכוּ וְאֶת-
 גִּלּוּלֵי מְצָרִים לֹא עָזְבוּ וְאָמַר לְשֹׁפֵד חֲמַתִּי עֲלֵיהֶם
 לְכַלּוֹת אֶפְי בָּהֶם בְּתוֹךְ אֲרֶץ מְצָרִים: וְסָרִיבוּ עַל מִימְרִי. וְלֹא
 אָבוּ, לְקַבֵּל לִנְבִיִּי. גְּבַר יֵת שְׁקוּצֵי עֵינֵיהוֹן, לֹא אֲרַחֲקוּ. וְיֵת פִּלְחָן טְעוֹת
 מְצָרָאִי, לֹא שִׁבְקוּ. וְאָמְרִית, לְמִשְׁפַּךְ חֲמַתִּי עֲלֵיהוֹן. דִּיחֹל רְגִזִּי, בְּהוֹן.
 בְּגוּ, אֲרַעֵא דְמְצָרִים: ט' וְאֶעֱשׂ לְמַעַן שָׁמִי לְבַלְתִּי הַחֵל לְעֵינֵי
 הַגּוֹזִים אֲשֶׁר-הֵמָּה בְּתוֹכֶם אֲשֶׁר נוֹדַעְתִּי אֵלֵיהֶם לְעֵינֵיהֶם
 לְהוֹצִיאֵם מֵאֲרֶץ מְצָרִים: וְעַבְדִּית, בְּדִיל שָׁמִי. בְּדִיל דְלֹא יִתְחַל.
 לְעֵינֵי עַמְמֵיָא, דְאֲנֹן בִּינֵיהוֹן. דְאֵתְגְלִיתִי לְמִפְרָקְהוֹן, לְעֵינֵיהוֹן.
 לְאִפְקוּתְהוֹן, מֵאֲרַעֵא דְמְצָרִים: י' וְאֹצִיאֵם מֵאֲרֶץ מְצָרִים
 וְאֲבֹאֵם אֶל-הַמְּדָבָר: וְאִפִּיקְתַּנּוֹן, מֵאֲרַעֵא דְמְצָרִים. וְאֵעִילְתַּנּוֹן,
 לְמִדְבָּרָא: י"א וְאֵתָן לָהֶם אֶת-חֻקוֹתַי וְאֶת-מִשְׁפָּטֵי הוֹדַעְתִּי
 אוֹתָם אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אוֹתָם הָאָדָם וְחִי בָהֶם: וְיִהְיֶיב לְהוֹן, יֵת
 קִימִי. וְיֵת דִּינִי, הוֹדַעִית יִתְהוֹן. דְאֵם יַעֲבִיד יִתְהוֹן. אֲנָשָׂא, יִיחִי בְּהוֹן בְּחֵי
 עֲלֵמָא: י"ב וְגַם אֶת-שִׁבְתוֹתַי נָתַתִּי לָהֶם לְהִיּוֹת לְאוֹת בֵּינִי
 וּבֵינֵיהֶם לְדַעַת בִּי אָנִי יְהוָה מְקַדְּשִׁים: וְאִף יֵת יוֹמֵי שְׁבִיָּא
 דִּילִי, יִהְיֶיב לְהוֹן. לְמַהוּי לְאֵת. בֵּין מִימְרִי, וּבֵינֵיהוֹן. לְמַדַּע. אֲרִי. אָנָּא י"ג
 מְקַדְּשֵׁהוֹן: י"ג וַיִּמְרוּ-בִי בֵּית-יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר בְּחֻקוֹתַי לֹא-
 הָלְכוּ וְאֶת-מִשְׁפָּטֵי מֹאֲסוֹ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וְחִי
 בָּהֶם וְאֶת-שִׁבְתוֹתַי חָלְלוּ מְאֹד וְאָמַר לְשֹׁפֵד חֲמַתִּי
 עֲלֵיהֶם בְּמִדְבָּר לְכַלּוֹתָם: וְסָרִיבוּ עַל מִימְרִי בֵּית יִשְׂרָאֵל,

במדברא. בקימי לא הליכו, וית דיני קצו. דאם יעביד יתהון אנשא, ייחי בהון פתי עלמא. וית יומי שביא דילי, אחילו לחדא. ואמרית. למשפך חמתי עליהון. במדברא, לשיציותהון: **וַאֲעֲשֶׂה לְמַעַן שָׁמַי לְבַלְתִּי הַחֵל לְעֵינַי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִים לְעֵינֵיהֶם: וְעַבְדִּית, בְּדִיל דְּלֵא יִתְחַל, לְעֵינַי עַמְּמִיא. דֵּאֲפִיקְתַּנּוּן, לְעֵינֵיהוֹן: ^{טו} וְגַם-אֲנִי נִשְׂאתִי יָדַי לָהֶם בַּמְּדַבֵּר לְבַלְתִּי הָבִיא אוֹתָם אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נָתַתִּי זִבְתַּ חֶלֶב וּדְבַשׁ עֲבִי הִיא לְכָל-הָאָרְצוֹת: וְאִף אֲנִיא. קַיִמִית בְּמִמְרֵי. לְהוֹן, בַּמְּדַבֵּר. בְּדִיל דְּלֵא לֵאעֲלֵא יתהון, לארעא דיהיבית. עבדא חלב, ודבש. תשבחא היא, לְכָל מְדִינְתָא:**

ומנהג השאמי להוסיף פסוקים אלו:

^{טז} יַעַן בְּמִשְׁפָּטֵי מֵאָסוּ וְאֶת-חֻקוֹתַי לֹא-הִלְכוּ בְּהֶם וְאֶת-שַׁבְּתוֹתַי חָלְלוּ כִּי אַחֲרַי גְּלוּלֵיהֶם לִבְּסֵם הַלֶּךְ: חֶלְף, דבדיני קצו. וית קימי, לא הליכו בהון. וית יומי שביא דילי, אחילו. ארי. בתר פלחן טעותהון, לבהון טעי: **וַתַּחַס עֵינַי עֲלֵיהֶם מִשַּׁחֲתָם וְלֹא-עָשִׂיתִי אוֹתָם כְּלָה בַּמְּדַבֵּר: וַחֲסַת עֵינַי. עֲלֵיהוֹן, מִלְּחַבְּלוֹתְהוֹן. וְלֹא עַבְדִּית עִמְהוֹן, גְּמִירָא, בַּמְּדַבֵּר: ^{יז} וְאָמַר אֶל-בְּנֵיהֶם בַּמְּדַבֵּר בַּחוּקֵי אַבּוֹתֵיכֶם אֶל-תִּלְכוּ וְאֶת-מִשְׁפָּטֵיהֶם אֶל-תִּשְׁמְרוּ וּבְגְלוּלֵיהֶם אֶל-תִּטְמְאוּ: וְאִמְרִית לְבְנֵיהוֹן, בַּמְּדַבֵּר. בְּגִזְרַת אַבְהַתְכוֹן, לֹא תִהְיוּ. וְיִת נְמוּסִיהוֹן, לֹא תִשְׁרוּן, וּבְפִלְחָן טְעוֹתְהוֹן, לֹא תִסְתַּאֲבוּן: ^{יח} אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בְּחֻקוֹתַי לִכּוּ וְאֶת-מִשְׁפָּטֵי שְׁמְרוּ וְעֲשׂוּ אוֹתָם: אֲנִיא, ^{יט} אֱלֹהֵיכֶם. בְּקִימִי, הִלְיִכוּ וְיִת דִּינֵי טְרוּ, וְעַבְדִּי יתהון: ^כ וְאֶת-שַׁבְּתוֹתַי קִדְּשׁוּ וְהָיוּ לְאוֹת בֵּינֵי וּבֵינֵיכֶם לְדַעַת כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: וְיִת יוֹמֵי שְׁבִיָּא דִּילִי, קְדִישׁוּ. וְיִהוֹן לְאַת, בֵּין מִמְרֵי וּבֵינֵיכֶם. לְמַדְע. אֲרִי. אֲנִיא, ^{כא} אֱלֹהֵיכֶם:**

(גאלנו יהוה עבאות שמו קדוש ישראל:)

(פרקנא. יי עבאות, שמייה. קדישא, דישראל:)

על דא יתברך וישתבח, שמה רבא קדישא. די לעילא, חיא וקימא. מברך הוא לעלם, ולעלמי עלמא:

זלק הדקדוק: יי ואת משפטי שמרו. תביר: ועשו. טפחא. ובדפוסים תיבת 'שמרו' בטפחא: